

Nikola Hošková: Lidská práva v ČLR za stranického předsednictví Hu Jintaa: legislativní změny

(posudek oponenta diplomové práce)

Práce si klade za cíl sledovat změny v oblasti legislativy v průběhu dekády, kdy generálním tajemníkem ÚV KS Číny a prezidentem v jedné osobě byl Hu Jintao. Porovnání v této době nově přijaté legislativy z perspektivy lidských práv je vsazeno do širšího historického kontextu (v kapitole 1 sahajícího až k počátkům čínského práva ve starověku, v kap. 3 v charakterizaci Hu Jintaova období) a kontextu lidskoprávní problematiky obecně. Rozvržení je logické (byť historický úvod na začátku zbytečně začíná na úsvitu dějin), formulace jsou převážně adekvátní a argumentace přesvědčivá (zase s drobnými výhradami). Závěr s rozmyslem přesvědčivě shrnuje poznatky získané rozбором relevantních částí příslušných zákonů a do jisté míry konfrontuje je s literaturou k tématu. Oceňuji, že autorka zpracovala velké množství pramenů v čínském jazyce a využila bohatou sekundární literaturu. Práce je psána čtivě a je velmi zajímavá.

Přesto mám řadu výtek, které lze shrnout do tří okruhů: 1) neujasněná pozice v přístupu k čínské tradici (a řada nepřesností v její prezentaci), 2) práce se sekundární literaturou, kde jsou zastoupeny různé pozice v dnešním diskursu lidských práv v Číně, nedostatečně explicitně zohledňuje tuto rozmanitost, 3) nepřesnosti v překladu a občas nejasné formulace ve vlastním textu. V práci jsou také drobné nedostatky formálního rázu (nestandardní způsob zapojení čínských znaků a přepisu do textu, kurzíva v čínštině, zdvojování čísel k poznámkám pod čarou aj.).

- 1) Vztah k tradici je jedním z ústředních problémů, s nímž se autorka chtít nechtít musí vyrovnat. Činí tak od samého začátku, když začíná (1. kap.) – zbytečně obsírným – exkurzem do historie čínského práva. Zde se nevyvaruje řady sporných a někdy i vysloveně chybných tvrzení. Např.: starověké ideologické a etické systémy v moderní době nazývané „filosofie“ nebyly „propracované a komplexní systémy“ (s. 17); úvahy o právu za dynastie Xia (s. 18) neberou v potaz skutečnost, že o dynastii Xia nemáme žádné spolehlivé zprávy; prezentace konfucianství vytváří dojem koherence tohoto učení od starověku až do současnosti, aniž by byla brána v potaz přinejmenším neokonfucianská syntéza za dynastie Song; Liang Qichao a Yan Fu se zásadně lišili ve vztahu k tradici od Kang Youweie (a do popředí se jejich názory dostaly později, než názory Kangovy), výklad však naznačuje opak (s. 22); příklon Lianga a Yana k autoritářství je fenomén jiného řádu, než Sunjatsenem žádaná přísaha na Tři lidové principy (s. 23); není zmíněno, že v myšlence podřízení jednotlivce státu, jak o tom píše reformátoři na počátku 20. století, větší roli než konfucianství, (proti němuž se vymezovali), hrají sociální darwinismus a teorie silného státu švýcarsko-německého právníka a teoretika státu 2. poloviny 19. století J. K. Bluntschliho; tvrzení, že „za Kulturní revoluce byla při kladení důrazu na třídní boj rovná práva jednotlivců viděna jako nástroj boje proti komunismu“ (s. 26) nebere v potaz skutečnost, že za Kulturní revoluce se také

objevil – neoficiálně – zásadní článek žádající stejná práva pro všechny (Yu Luo), atd. Soudě podle literatury, řada nepřesností je dána citovaným zdrojem, přesto nelze ponechat bez kritiky. Samo zařazení úvodní kapitoly o odlišnosti čínských tradic na úvod bez dalšího komentáře vyznívá jako bezproblémové přijetí tohoto argumentu. Autorka později nicméně cituje i jiné názory a své vlastní postřehy, která automatické přijetí argumentu tradice – oprávněně – zpochybňují.

- 2) Bohatá sekundární literatura je sice případně citována, ale není dostatečně komentována škála existujících názorů a postoje autorky ve vztahu k různým pohledům na problematiku. Leccos lze poznat z dílčích poznámek, ale ucelený pohled a jasné stanovisko chybí.
- 3) Nepřesnými formulacemi mám na mysli – vedle případů textu zjevně porušeného v procesu úprav – ta místa, kde je obtížné porozumět smyslu sdělení (např. str. 48/49). Občas není dostatečně vysvětlen argument; ve shrnutích se objevuje nedůslednost v řazení konstatování kladných a záporných rysů daného zákona a vzhledem ke stručnosti formulací čtenáři není zcela jisté, jak vlastně autorka dané změny hodnotí a proč (např. s. 107/108); v textu se občas stírá názor autorky a reprodukce obsahu studovaného dokumentu; při uvádění názorů z literatury psané Číňany by bylo na místě důsledně upozorňovat na to, který vyjadřuje oficiální stanovisko a který je opoziční a v jaké míře. Nepřesnosti překladu se týkají zejména názvů řady zákonů, kde se opakovaného spojení „Zákon ČLR o ...“ mění v „Zákon oČLR“ – někdy působí vysloveně zmatečně (např. s. 94), a též některých pojmů (s. 47: generální tajemník Bo Xilai; s. 48: znovuzrození; s. 59: identifikační karty apod.). Je čínskou vládou akcentované „právo na život“ skutečně přesný překlad? Rozhodně není příliš srozumitelný (čínský originál v textu nemohu dohledat).

Navzdory uvedeným výtkám konstatuji, že práce je nadstandardní a předběžně navrhuji známku 1 – 2.

Otázky k diskusi:

- 1) Jak je to se systémem „danwei“; píšete, že byl zrušen, z praxe však vím, že stále nějak funguje.
- 2) Jak je to s vlastnictvím půdy; píšete o nově zavedeném právu kompenzace rolníkům za vyvlastněnou půdu, ale obecně se soudí, že půda patří v Číně státu a čas od času se objevují diskuze, že by měla být privatizována.